

התגלות האור הגנוז

בנגד היוונים שביקשו 'להחשיך עיניהם של ישראל' התעורר האור הנעלם - 'האור הגנוז' - שהאיר בתוקף גדול בנסים גלויים בתוך הטבע, וביטל לגמרי את אמונת היוונים שהאמינו בטבע כדבר מוחלט.

היהודים הם 'עם חכם ונבון' (דברים ד, ו), הם אוהבים את החכמה ונמשכים אחר החכמה. ולכן כאשר אומות העולם לחמו בישראל ורדפו אחריהם, עמדו ישראל בגבורה ונלחמו בחירוף נפש על אמונתם ועל דתם. אבל כאשר הגוי מתחיל למכור 'חכמה', כאן יש פיתוי גדול, והיהודי מתחיל להמשך אחר חכמת הטבע וחכמת המדע וחכמת הרפואה.

כך קם לו דור חדש של 'מתיוונים' שאהבו את חכמת יוון ובזו לכל אותם יהודים קדמונים נלעבים ההולכים באמונה פשוטה ותמימה ומאמינים לדברים מופרכים שאין להם שום סמך על פי השכל.

עד שהתרחש נס המנורה, כאשר השמן המיועד לדלוק יום אחד דלק שמונה ימים רצופים. כאן התגלה שחכמת הטבע והמדע האדירה והעצומה אשר לעגה אל האמונה התמימה, התנפצה כליל. הטבע יכול לקבוע חוקים, אבל האמונה אינה חייבת לקבל הוראותיה. אין כאן שום הסבר על פי חכמת המדע, ובכל זאת דלק השמן בחצרות בית המקדש שמונה ימים⁷³.

אור הגנוז לצדיקים

כך נמשך דור אחר דור בתפוצות ישראל, בפרט כאשר אור החסידות העמיד את יסוד ה'אמונה' כחוצץ ומגן נגד החכמה וההשכלה אשר איימה להכחיד את כרם בית ישראל,

73. ראה בספה"ק דברי חיים (מנוכה) זול"ק: והנה בשמונת ימי החנוכה, שהיה הנס במנורה, כי הרשעים רצו לבטל אמונתנו האמתית והנסים הנראים, בפרט במנורה שנגלה הנס בנר חנוכה לכל העולם, והרשעים הללו אשר הולכים חשכה בפלסופיא הארורה, אשר אז בזמן ההוא התחילו חכמי יוון לפרסם הפלסופיא בעולם, ורצו להכריח גם את ישראל בהבליהם, וחשכו עיניהם של ישראל (ני"ג, ד) היינו הנסים שאנו רואים בחוש, רצו להכחיש, בדרך של אנשי בת הפלסופים, שנותנים טעות דופי שלא להאמין רק מה שרואים בעיניהם או ידוע להשכל, ואם לפעמים נראה להם

חנוכה, כדי לקבל התנוצצות מן האור הגנוז שבאוצרם הטוב, ולהתמלא עם טללי אמונה אשר הצדיקים מרעיפים על צאן עדת מרעיתם, ובראיה בעלמא קני, כי לפעמים אין צריך לשמוע דרשות ודברי חיזוק מהצדיק, ודי בראיית פני הצדיק כדי להתדבק באור האמונה שלמעלה מהשכל ולמעלה מהטבע השרוי באהלם, וכמובא מהבעש"ט הק' (פתגמין קדישין, אות ג) על מאמר הכתוב (חבקוק ב, ד) 'וצדיק באמונתו יחיה', אל תקרי יחיה אלא יחיה, שהצדיק מחיה את האמונה בלבבות החוסים בצילו, וביותר בימי החנוכה המסוגלים לכך¹⁰, ובוה נשפע עליו הארת הנס של ימי חנוכה¹¹.

האור הגנוז בתורה

והיכן נגנז האור? בתורה¹².

בזו"ל: וזה ג"כ הענין שאמרו בגמ' (שנח כג.) מדליקין מנר לנר, 'נר ה' נשמת אדם' (משלי כ טו). ויכול להיות לו הדלקה להאיר נשמתו על ידי נשמת הצדיק הדבוק אליו.

בזו. ראה קדושת לוי (מנוסה) וזל"ק: בעת הזאת ילמוד בתורת השם יתברך, או ילך אל תלמיד חכם הקרוב לו לבקש תורה מפיו, אוי בוודאי יאיר עליו הארת הנס.

וכתב התפארת שלמה (מנוסה) וזל"ק: כי החכמים שהיו ברור ההוא היה כחם יפה להמשיך בקדושתם על ימי חנוכה שיהיה כן תמיד להופיע ולהאיר נשמות בני מתוך החשיכה על ידי הדלקת נר חנוכה.

כת. כדאיתא בספה"ק דגל מחנה אפרים (פרי צלאשית ד"ה וילא) בשם הבעש"ט הק', וזל"ק: איתא במדרש כי טוב לגנוז

בזו. ראה בספה"ק באר משה (דרושים למנוסה) וזל"ק: ומפי אאמו"ר [המגיד הקאזניץ] וזל" שמעתי שמי שהוא במדרגת איש צדיק כנ"ל, מחויב להמשיך הארת נר חנוכה על ביתו, גם כללות ישראל המתוועדים אליו.

עוד איתא בספה"ק עמרת ישועה (מנוסה, אות טו) בזה"ל: דמבואר בספרים דכחנוכה יש שפעת הצלחה, ובכח ראשי העדה להנחיל או עושר וכבוד לזרע ישורון. אכן דרך היותר גדולה היא להשפיע או אור תורה, דעיקר אור חנוכה רומז לרזין דאורייתא וסתרי תורה כנודע, וכמבואר במגלה עמוקות (יש פרשם נהעלומן) דנר מערבי הוא נגד בחינת סוד, ואליה פונים כל קני המנורה, עיין בדבריו הקדושים. גם להמשיך יראת שמים, כי 'יראת שמים', הא' בסוד אלף, עולה ח' פעמים נ"ר נגד ח' ימי חנוכה.

ובספה"ק תפארת שלמה (מנוסה) כתב

ולויו בין הצדיקים הקדושים^ל שכאשר הרגישו שרוח קדשים נתמנעתה ואין להם פה להשיב לשאלתם, סגרו את עצמם ושקעו בניעת התורה, וכבר קדושת התורה התעוררה ורוח קדשים ונתמללאו אש להבה בדביקות הבורא ית', כי התורה היא מזון הנשמה, ומחיה את נפשו למען יוכל לדבקה בו יתברך^ה.

ותומים שהיו מאירים 'האלך או לא אלך' (שמואל ב' נ"ג, ו) ועתה כשלא נמצאים אתנו אורים ותומים מאין אנו יודעים לתת עצות, אלא האור של האורים ותומים נגמנו כחמה, ואם לומדים תורה מצטרפים האותיות ויודעים לומר 'אלך או לא אלך'. היום למדנו מעט, וכבר תמו האותיות, על כן צויהי לקהל לצאת למען נוכל לשבת ללמוד, אלא שנתייכבתי שהלוא הוא טירדה דציבורא ויאידהו מקומי שגור בפנינו על כן למדנו פרק זה וכבר יש לנו אותיות.

לא. ראה הקרבת פרוש המשניות להרה"ק מקאמאונא זי"ע, חל"ק: עיקר שלימות אדם דלא יעל בכסופא לעלמא דאתי, הוא לימוד התורה, כי כמו שהלם הוא מזון הנגוף כן פמש לכו לחמו בלחמי, התורה הוא מזון הנפש. וכמו שהיין המזעזעזים מאירין לגוף לחזקי, כן ממש יותר סודות התורה הם אור הנפש להאירה כשי"ע נהוריין. ועכ"פ מי שאינו עוסק בפשטות התורה, הרי הוא פת בעיני בעולם הבא, ומי שאינו מאיר לנפשו [סודות] הווהר וכתבי מרן נדחה מענונא וכסופא דעלמא דאתי אם לא שהוא תומך התורה אזי זוכה ויושב בישיבה של מעלה, והעיריין אינרן.

על כן אפילו בעל הבית ישכיר עצמו

ל, כמסופר בחמרה נגוזה (מ"ט ע"ג פ"ט) להרה"ק רבי סיני מווימניגרא זי"ע, בהל"ל: א"י הרה"ק בעל דברי חיים וז"ע מצאנו שהיה נער היה בלובלין אצל חתוה הקי זי"ע. שאל אותו החתוה הקי, מה שמך ילד יהודי, והשיב לו את שמו. אמר לו החתוה הקי, ברוך השם שהנני רואה אותך, וממלא חוכל עור להיות רבי. אה"כ הלך החתוה הקי, לנוח קצת כדרכו בקריש, כי היה נוהג לקום באחה עשרה כלילה ותיכף ערך תיקון חצות ועבר עבודה רבה כל הלילה, וכשעלה עמדה השחר היה אומר קול דודי דופקי כבר האיר היום, וכשהאור היום היה עומד להתמלל, אחרי המפילה היה טועם והיה מסב מעט לישון. כשקם, היה לוקח פמקאות.

באמצע לקיחת הפמקאות ציזה החוזה הקי שכל הקהל יעזבו את חדרו, ומהו אה"י הרה"ק מצאנו התיישב בדעתו כי הלא הרבי אמר לו שהוא יהיה מנהיג עורבים את חדרו, כי לא צייה לו כלל לצאת משם. ראה הרה"ק מצאנו שהחוזה הקי ושב ואלמ פרק 'איזהו מקומי' בעל פה. אח"כ פנה ואמר לאה"י זי"ע בזה הלשון, בני, התדע מדוע למדנו איזהו 'מקומי' עכשיו, כי הנה כשנים קדמוניות היו אורים

כאשר יהיו עוסק בתורה, אזי מלכב הרגיעה להבין את עוסק דברי התורה, הוא מסתק גם להחזיק בעצם התורה, במאור שבתורה, באור הדביקות, וברצונו הבורא ית"ש המותו ונתו בתורה^י. כי בתוכיותה ובפנימיותה של חכמת התורה יש רובד פנימי יותר שלמעלה מהשכל, ולה מרגיש כל איש ישראל עונג נפלא כשעוסק בחלקו בתורה אשר לב הפי בו.

ביוצא בזה כתב (עמ' מממ' ג פ"ט ט) חל"ק: הוא אור מעשה בראשית אשר נתנו והיין נגנו, בחמרה, וכל העוסק בתורה לשמה מוצא בכל פעם חידושיין מה שלא נתחדש עד היום והוא מהארך הנגו. כפ. וכפי שהביא בספרה"ק מאור עינים (פ"י סוף) שיש בחמרה ביותה אהי ובחנתה 'מאורי', ועל ידי שמשינים ומתברקים באור התורה, זוכים להיות דברק כביכול ב'מאורי' עצמו, ועל זה רמז הפסוק 'תורת ה' תמלימה' ואמר הפעשי' הקי, שהתורה המלימה היא - לפי שלא נגה בה עדיין שום אדם, כי לא שייך לנגו בעצם התורה, במאור עצמו, בפעל הריצו', אלא דרך ה'ריצו' 'האורי' בלבי. וחד לשון קדשו: נודע שהתורה האו אותיות ונקודות וטעמים ותמין, אך זה הוא בחינת התורה דאחמלאי, כי כל זה אפשר לשכל אנושי להשיג כל אחד לפי מדרגתו, אך המאור שבה שעליו אמר חז"ל המאור שבה מחזירין למוטב - הוא בחינת 'איך' שאין לו תפיסה, מפני שהוא למעלה מן הטעם, והוא המקור שממנו נביעת התורה שהוא הבורא ב"ה שעל יד זה הוא והתורה אחד. וצריך כל אחד העוסק בתורה לדבק את היותו בהמאור שבה דייקא הנקרא 'איך' שהוא למעלה מן הטעם.

וגנו לצדיקים רבו משתמשיין צדיקים בכל דוד רודו (ממני י"ג) עיין שם, ושפיעתי מא"י ני"ע וללה"ה הלבן נגנו האור הולא ואמר שהשי"ת נגנו בתורה (פי' מוסיק נמשמות מ"ט פה). ולכן משתמשיין צדיקים בכל דוד רודו באור היותו היינו על להסתכל בו מסוף העולם ועד סופו כמו שראו עיני ממש כמה מפשיות מה שכתב לדודי וקי המעתי ר' גרשון קוטיבור ז"ל שטעי לארץ הקדושה אך שראה אותו בשבת בחור לארץ ומה זה עשה בחור לארץ והשיב לו דודי וקי באגרת שבאותו שבת עשה איה גביר ברית מילה בחור לארץ ושלח אחריז להיות מחלל אצל וכתבו וכתבו אשר קצרה היריעה מהכלל אשר הסתכל ממש מסוף עולם ועד סופו והכל היה על ידי אותו אור שנגנו בתורה. אראא כספה"ק בני ישיבפר (ממני מממ' ג פ"ט ט) חל"ק: שכל חידושי התורה היא מהאור הנגו בתורה, חז"ל: האור הראשון היו מבטיים בו מסוף העולם ועד סופו כמו שאמר דו"ל (ממני י"ג) ונגנו הקי"ה לצדיקים, והיין נגנו בתורה כמו שכתבו קדמוניי כלי רוח הקודש, וכל מה שהאדם רואה בכל פעם דבר חדש בתורה הוא מהאור הנגו, על כן נקראת התורה 'אור' עי"כ.

ולכן מסוגלים ימי החנוכה להשגת ה'אור הגנוז' אשר נגזו בתורה^ב, ויש להתחזק בהם בלימוד ועסק התורה^ב, ובעיקר יש ללמוד עצמו בימי החנוכה איך להביט על התורה הקדושה, ובאיזה מחשבות יש לגשת ללמוד את התורה, מתוך רצון והשתוקקות להתדבק במאור שבתורה הוא האור האין סוף ב"ה אשר כביכול גזו בתורה, ועל ידי הלימוד אנו מאירים את נשמתינו ונותנים מזון של אור ודביקות לנפש החיונית.

השכינה, מפני זה ימות ברעב. אלא ירדוף בכל כחו להשיג מן התורה מעט לפי יכולתו, עכ"פ שלא ימות ברעב, ואפשר שמעשיו יהיה יותר רצוים מן הגדולים, כי אחד המרבה ואחד הממעט שניהם ריח ניחוח עולה כליל את מזבחתיך השם צבאות מלכי ואלהי.

לב. כראיתא בספה"ק בני יששכר (מטכ) מאמר ג אומ יצ) וזל"ק: הנה אמר הקדוש מהר"פ [מקאריין] הנ"ל [מצאתי בכתבי תלמידיו], ל"ו נרות של חנוכה הם כנגד ל"ו מסכתות כי התורה אור, עכ"ד [הנכתבים מפי תלמידיו], ונראה לי לבאר על פי מה שכתבתי (אומ ט) דהיונים רצו לבטל חכמת התורה שנקרא אור [ובתוכה גזו האור הראשון כנ"ל] ולהגביר חכמות החיצוניות הנקרא חשך [מפני שכל החכמות החיצוניות המה כסילות נגד חכמת התורה וכתבי כסיל בחשך הולך' (קסלמ ג, יד), משא"כ חכמה נקרא אור 'חכמת אדם תאיר פניו' (טס ט). א), על כן מלכות יון נקרא חשך כמו שאמרו רז"ל (נ"ר ג, ד) בפסוק (נלאשט א, ג) 'והארץ היתה תהו [בבל] ובהו [מדן] וחשך [יון] על פני תהום' [מלכות הרביעית], עכ"פ מלכות יון נקרא חשך ויתבאר אי"ה בארוכה], והנה בעת הישועה ליהודים היתה אורה על ידי

מלמד שילמדנו עכ"פ משנה ויהיה בקי בהם עד שיוכל לחזור ח"י פרקים עכ"פ בכל יום, ואז יעול לעלמא דאתי בשובע שמחות, כמבואר במדרש תלפיות משם מרן האר"י שמשנה אותיות נשמה. ומעלת הבקי במשניות וחזור עליהם כל אחד לפי כחו שיזכה להאי שביל ארח חיים למעלה למשכיל, ויהיה ניצול מכל מלאכים רעים ע"ש היטב, ואז יתלהב לבך להיות בקי בהם כפי כחך, ולא תניח מלקרוא בשכתך בביתך ובלכתך בדרך וביושבך בחנות, כי כל משנה הוא מזון נפשך, ולמה תייגע בני כל כחך על מזון גופך ולא תייגע על מזון נפשך חיות נפשך להאירה באור החיים, כי כל דבור ודבור של תורה הוא ממש מזון וחיות נפשך.

וכל מה שתוכל להשיג ממנו תרדוף להשיגו, כמו בעניני הגשמי יש שעולה על שלחנו בכל יום סלת נקי וברבורים אבוסים ויין טוב והרחבות הדעת, וכי מי שאינו משיג זה ימית עצמו מכל וכל, ובודאי רודף להשיג עכ"פ מעט פת לחם של נושקרא [שעורים] כדי שלא ימותו ברעב, כן בני ואחיי, יותר צריך לרדוף אחר מזון נפשו שהוא התורה, וכי מפני שלא זכה לשלחן מלכים להתענג בנועם השם ובזיו